

国家社科基金重大委托项目
《格萨尔的抢救、保护与研究》成果

༄༅། །ཕྱིང་ལོང་སྡེ་ཡི་ཕྱོམ་ཡིག་གཅེས་བསྐྱེགས།

པོད་བཞི་བ།

ཀའན་སྤུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་།

རིག་སྟོང་ཉིང་འཛིན་འཇམ་དབྱངས་ཆོས་ཀྱི་སྐུ། ཡེ་ཤེས་སྐུ་འབྲུལ་ནམ་སྤང་ལོང་བུའི་སྤྲིན། །
 སྤྱིང་རྩེ་ཀུན་ཁྱབ་པད་མ་རྒྱས་པའི་ཕྱེ། དཔལ་ལྷན་རྩེ་རྩེ་ལོན་པོ་རྒྱལ་བྱུང་ཅིག། །

དོན་དམ་གཏུག་མའི་རང་ཞལ་ལ་བལྟ་བའི་

སྟོན་ལམ་བཞུགས།

༡། ཁོ་བདེ་ལེགས་སུ་གྱུར་ཅིག ལྷ་དང་སྐྱ་དང་གཞོན་སྟོན་གྱལ་བུམ་བྲི་
ཟ་ལ་སོགས་མི་ལས་ལྷག་གྱུར་སྐྱ་འཕྲུལ་དང་ལྷན་གཟུགས་དང་ལང་ཚོས་སྟེམས་
བ་ཡི། དྲེགས་ལྷན་ཚོགས་ཀྱི་རལ་བའི་ཅོད་པའ་རིན་ཆེན་རྒྱན་གྱིས་གང་ཁྱོད་
ཞབས་སྟེས་མཆོག་ཏུ་བཏུད་ཅིང་རེ་བའི་མིག་ཞགས་ཀྱིས་འཁྱུད་པའི། ལྷ་ཡི་
ལྷ་མཆོག་འཇམ་དཔལ་གཞོན་ཅུ་ཤེལ་དཀར་སྐྱག་ཕན་ལི་ཁྲིའི་འོད་འཆང་མཁྱེན་
རབ་ལང་ཚོ་ཉི་མ་སྟོང་ཕྱག་འབར་བའི་སྐྱ། ཆེ་གཅིག་ཡིད་ཀྱིས་བསྟོམ་པའི་
འབྲས་བུ་དབང་བོས་མངོན་སུམ་མཇལ་བ་ཅོམ་མིན་དབྱིངས་རིག་དབྱེར་མེད་
ལྷན་སྟེས་གཤིས་སུ་གྱུབ་གྱུར་ཅིག ཁལོན་པོ་ཁྱོད་ནི་བདག་གི་པ་ཡིན་དེ་བཞིན་
བདག་གི་མ་ཡང་ཡིན། རིག་སྟོང་དག་པའི་ཁྲིའུ་ཁྱོད་ཡིན་རྩལ་ལས་སྟོས་པའི་བྱ་
བའང་ཁྱོད། ཁྱོད་ལས་སྟེས་ཤིང་ཁྱོད་ལ་ཐུག་པའི་སྐྱ་འཕྲུལ་གསང་བའི་ཐིག་ལེ་
ཆེ། ཁྱ་ཟུར་མ་དམིགས་ཡོད་མིན་མེད་མིན་བསམ་བཤོད་ལས་འདས་རྗེན་པར་
འབྱེལ། ལྷང་བར་མ་ཞེན་རང་བཞིན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་། སྟོང་པར་མ་འབྱམས་
ཉིན་འབྱུང་བསྐྱབ་པ་མེད། ཏྲག་ཆད་གཉིས་སུ་མ་གོལ་དབུ་མའི་གྲོང་། བྱང་ཆུབ་
སྟོང་པོར་མཆོའོ་རྗེས་འཛིན་མཛོད། དེ་ཅུ་སྐྱག་པ་མེད་ཅིང་སྟེམས་པ་མེད།
དེ་བཞིན་རེ་བ་མེད་ཅིང་དོགས་པ་མེད། སྐྱེ་འཆི་གཉིས་སྤང་འཇམ་པའི་དོ་རྗེ་
ཡི། ཁོ་འཕང་མཆོག་ལ་སྐྱུར་ཏུ་རེག་གྱུར་ཅིག །

ཁ་བྱང་མེད་པའི་སྒྲན་ངག

——འོར་ཁྱེ་ལ་ཡུལ་བ།

ཅེ་ཏེ་སྒྲ་ཅ།

ང་ཆོ་ཆང་མས་བྱིས་པའི་དུས་སྐབས་ཞིག་བརྒྱད་ཚྱོད་།
དུས་དེར། ཁྱོད་ཀྱི་མི་ལམ་དེ་བརྗིད་ལྡན་གྱི་གངས་རིས་བཅེ་བར་བསྐྱངས།
འཕྲུལ་སྤང་གི་ན་ཆོད་དང་མཐའ་བྲལ་གྱི་རྩ་ཐང་འདྲ་མོད་ཀྱང་།
ཁྱོད་ལ་ཐོག་མ་ནས་དགེ་སེམས་དང་གུས་ཚུལ་བསྐྱབས་ཏེ་ལོ་བས།
ཁྱད་པར་དུ་སྒྲོན་བྱོན་མེས་པོ་དག་གི་བརྒྱད་པ་ལས།
ད་གཟོད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཤེས་རབ་སྒོ་འབྱེད་ཀྱི་ལྷ་མིག་རྟེན་པ་སྒྲོས་ཅི།
ནམ་ཡང་སྒྱོད་སྤང་འདི་འདྲ་ཞིག་ཟླ། རང་གཅིག་ཕུས་ཏེ་དེ་མཁའ་དབྱིངས་སུ་བཏྲས་ཆོ།
ཆོད་མེད་པའི་རང་དབང་གིས་སེམས་ཁམས་ཀྱན་ནས་གང་།
འོར་ཁྱེ་ལགས། དེ་ལྟ་ནའང་དེ་རིང་རང་མེད་ཕྱིར་འདང་ལས།
བཅེ་ཆེན་ཨ་མའི་འགྲུལ་སྐྱེ་ཡི་དུང་གི་གཅིས་དབྱངས་དེ་དྲན་ཅིང་།
ཆོ་སྟོག་ནི་འབར་བཞིན་པའི་སྒྲོན་མེ་ཞིག་ལྟར། སྐད་ཅིག་གིས་འགྱུར་ལ།
སྐབས་འགར་དེ་ཡང་ཉེ་འོག་གི་གྲིབ་མ་ཞིག་དང་སྟག་པར་འདྲ་ཟླ།
ཉེ་རྒྱལ་ལའང་མི་སྟག་པར། གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་ཡལ་བེན།
སྤྱང་བཅེ་བའི་བྱོགས་པོ་ལགས། ང་ཆོ་ཆང་མ་ཡི་གེ་ཡི་དད་འབངས་ཡིན།
མི་ཆོ་ཉི་གནས་སྐབས་ཀྱི་གར་ཐུང་ཞིག་ལས་མ་འདས་ཀྱང་།
སྒོ་བྱས་དང་དད་མས་ཀྱིས་བསྐྱུན་པའི་འཇིག་རྟེན་དེ་ལོ་ནས།
ད་གཟོད་རང་ཅག་གི་ཆོ་སྟོག་ལ་ཉམས་མེད་ཀྱི་རིན་ཐང་ཞིག་ཐོབ་པར་ཡིད་ཆེས་བྱས།

2014ལོའི་ཟླ11ཚེས25ཡི་ཐོ་རིངས་སུ།

无 题

——致诺尔德

吉狄马加

我们都拥有过童年的时光
那时候，你的梦曾被巍峨的雪山滋养
同样是在幻想的年龄，宽广的草原
从一开始就教会了你善良和谦恭
当然更是先辈们的传授，你才找到了
打开智慧之门的钥匙
常常有这样的经历，一个人呆望着天空
而心灵却充盈着无限的自由
诺尔德，但今天当我们回忆起
慈母摇篮边充满着爱意的歌谣
生命就如同那燃烧的灯盏，转瞬即逝
有时候它更像太阳下的影子，不等落日来临
就已经消失得无影无踪
亲爱的朋友，我们都是文字的信徒
请相信人生不过是一场短暂的戏剧
惟有精神和信仰创造的世界
才能让我们的生命获得不朽的价值！

2014年元月25日凌晨

作者：中共青海省委常委、省委宣传部部长。

གྲོང་གཞི།

གྲོང་གྲུང་མགོ་ལོག་ཁྲལ་ཡུལ་གྱི་ཕྱུ་ཅི། ལིན་ཡ་ལྷང་།

ཞིང་ཆེན་སྐབས་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མི་དམངས་འཕུས་མི་ཚོགས་ཆེན་ཐེངས་.....
གསུམ་པར་ཁྲལ་པའི་སྐབས་སུ། ངས་《ལྷང་ལོ་རྒྱུ་ཡི་ཚུལ་ཡིག་གཅེས་བསྐྱེད་སྒྲུབ་》
པར་སྒྱུར་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཐོས་ཤིང་། སྤྱི་མཐུན་ལོ་རྒྱུ་ཉིད་དང་མཉམ་དུ་《ཚུལ་ཡིག་གཅེས་བསྐྱེད་སྒྲུབ་》
ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་དང་། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་གྲུབ་ཚུལ། རིན་ཐང་གི་
ཕན་ཡོན་བཅས་ལ་དབྱེད་བསྟར་བྱས་པ་མ་གྱིས་ཀྱང་། ཁོ་ཐོས་བལྟས་ན་《ཚུལ་ཡིག་གཅེས་བསྐྱེད་སྒྲུབ་》
འདིས་མགོ་ལོག་གི་སྤྱི་མཐུན་འདས་ལ་ཕྱིར་དྲན་དང་། མགོ་ལོག་གི་དེ་རིང་ལ་
བསྐྱེད་སྒྲུབ་བརྗོད་། མགོ་ལོག་གི་མ་འོངས་པར་རྒྱང་གཞིགས་བཅས་བྱས་ཡོད་པས།
འདི་ཉིད་པར་སྒྱུར་དང་འགྲེམ་སྤྲོད་བྱས་ན་དོན་སྤྲོད་མི་དམངས་པ་ཞིག་ཡོད་པར་.....
སེམས་ནས། སྤྱི་དགའི་ངང་ཕིར་སྒྱུག་བཏེགས་ཏེ་གྲོང་གཞི་འདི་བྲིས་པ་ཡིན།

མགོ་ལོག་ཁྲལ་ནི་མཆོ་བོད་མཐོ་སྒང་གི་ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཆགས་ཤིང་། རང་བྱུང་
མཛེས་སྤྲོད་སྤྱི་ལྟ་ན་སྒྱུག་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་དུས་རིམ་རིང་པ། ས་ཁྲལ་རིག་
གནས་བྱུང་མཚར་ལྡན་ལ། དུལ་འདི་ནི་བོད་རིགས་མི་དམངས་མི་རབས་ནས་མི་

རབས་བར་འཆོག་ནས་ཀྱི་ཁྱིམ་གཞིས་དང་། སྤྱིང་གི་སར་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་ཀྱང་ཡིན། མགོ་
ལོག་མི་དམངས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བཙོན་འགུས་དང་ཤེས་རབ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱ་མི་
ཆད་པར་དཀའ་ངལ་སྣ་ཆོགས་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཞིང་། ས་གནས་ཀྱི་བྱང་ཆས་དང་
མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཆས་མངོན་པར་གསལ་བའི་དངོས་པོའི་དཔལ་ཡོན་དང་བསམ་.....
སྒྲིའི་དཔལ་ཡོན་ལེགས་པར་སྦྱར་པའི་ས་ཆ་ཞིག་དང་། མགོ་ལོག་གི་རིགས་སོ་སོའི་
མི་དམངས་རྣམས་ལྷན་པ་ནས་འོད་ཟེར་གྱི་སྒྱགས་སུ་སྦྱོང་བ་དང་། སྤྲས་པ་ནས་སྒོ་
འབྱེད་གྱི་སྒྱགས་སུ་སྦྱོང་བ། སྤངས་པ་ནས་འབྱེར་སྒྱག་གི་སྒྱགས་སུ་སྦྱོང་བ། རྗེས་
ལུས་ནས་དཔལ་ཡོན་གྱི་སྒྱགས་སུ་སྦྱོང་པའི་གནས་མཆོག་ཅིག་ཀྱང་ཡིན། བྱང་ཁྲག་
ཏང་མེད་ན་མགོ་ལོག་མི་དམངས་ཀྱི་བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་འཆོ་བ་མེད་ལ། མེས་རྒྱལ་གྱི་ཁྱིམ་
ཆང་ཆེན་མོ་མེད་ན་མགོ་ལོག་གི་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཡོད་མི་འགྱུར།

སྒོ་མཐུན་ནོར་སྤེལ་ཁོང་འབྲོག་ཁྱིམ་དུ་ལྷུས་མ་ཞིག་ལས་སྐྱེས་ཤིང་། དར་དམར་
 གྱི་འོག་ནས་འཆར་ཡངས་བྱུང་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་དཔང་པ་ཞིག་དང་། ༡༨་དང་
 རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་སྐྱེད་ཏུ་སྤྱིང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་བོད་རིག་.....
 པའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག རྒྱལ་སྤྱི་སྤྱི་བྱུང་ཁང་གིས་དམིགས་བསལ་གཟིགས་གཞིས་
 ཐོབ་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་ཆེད་མཁས་པ་ཞིག རྒྱལ་ཡངས་དམངས་ཚན་གྱི་འཐུས་
 མི་ཞིག་བཅས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཁོང་གིས་ལོ་ངོ་མང་པོར་མགོ་ལྟག་གི་ས་གནས་ལོ་
 རྒྱུས་དང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་དེ་མགོ་ལྟག་ཏུ་དར་བ་དང་། འཕེལ་བ། ད་ལྟའི་

གནས་བབ་བཅས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་ནས། 《མགོ་ལག་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེང་》སྟགས་
ས་གནས་ལོ་རྒྱུས་དང་ཆོས་ལུགས་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་གདན་རབས་མང་པོ་ལྷག་ཚློ་
དང་པར་སྐྱོན་མཛད་ཡོད་པ་དང་། བོད་རིགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་ལོ་རྒྱུས་སྐྱོན་ཚློ་སྤྱིང་
གི་སར་རྒྱལ་པོའི་རྟོགས་བརྗོད་སྟགས་བོད་རིག་པའི་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་ནས།
ལོ་རྒྱུས་སྐྱོན་ཚློ་གི་སར་དང་། བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་ཚློ་རིག་གནས་རིག་སྐོར་
ཅིས། བོད་ལུགས་གསེར་རིག་དམངས་སྤྱི་ལོ་རིག་གནས་སྟགས་སྐོར་གྱི་རིག་གཞུང་
དབྱེད་ཚློ་མང་པོ་བྱིས་ནས་སྤེལ་བ། བོད་ཀྱི་ཚློ་རིག་གསར་ཚློ་གྱི་ལས་ལ་ཁྲགས་
ནས། གུང་ཁྲན་ཏང་ལ་བསྟོད་པ་དང་། མེས་རྒྱལ་ལ་བསྟོད་པ། མི་རིགས་མཐུན་
སྤེལ་ཆེན་མོར་བསྟོད་པ། མེས་རྒྱལ་གྱི་མཛེས་བརྗོད་རི་སྐད་ལ་བསྟོད་པ། མི་ཡུལ་གྱི་
“བདེན་པ་དང་། བཅེ་བ། མཛེས་པ” བཅས་ལ་བསྐྲགས་པ་སྟགས་བརྗོད་བྱར་བྱས་
པའི་སྤྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་འབྱོར་ཚློ་ལུས་དང་དེང་རབས་ལུགས་གསར་ཚློ་ལུས་ཀྱི་སྐྱོན་
ཚློ་མང་ཏུ་བྱིས་ནས་སྤེལ།

སྒོ་མཐུན་ནོར་ལྗེ་ཡིས་ཏང་ལ་དགའ་ཞིང་། བ་ལུལ་ལ་བརྟེ་བ་དང་། དམངས་
 འོན་དང་། བདེན་འཆོལ། བརྩོན་འགྱུས། གསར་གཏོད་བཅས་ཀྱི་སྒྲིང་སྟོབས་དང་།
 ལྷག་བསམ་སྒོལ་མེད་དང་། ཁོང་ཡངས་དཀྱུལ་ཆེ་ཡི་མི་གཤེས་སྟོབས་ལྷགས་ལ་
 བརྟེན་ནས་སེམས་པ་སྤྱི་ཚོགས་སུ་འབྲེལ་བ་དང་། བརྟེ་བ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་གཏང་ཡོད།
 “ཅང་ཤེས་ཀྱན་པ་ར་བར་ཉལ། ཁེ་བར་སྟོང་རྒྱག་ཡིད་ལ་ཤར། །དཔའ་ཁོད་སྤྱོད་ན་

ཆེར་སོན་ཀྱང་། །དཔལ་ཉམས་སྒོ་སྒྲོབས་བྱི་བ་མེད། །ཁོང་གིས་ཐུགས་སེམས་སྒྲིམ་
ནས་《ལྷོང་ལོར་ལྷོ་ཡི་ཚུམ་ཡིག་གཅེས་བསྒྲིགས་》བཅམས་ཤིང་གྲུབ། དཔེ་དེབ་འདིས་
ས་གནས་ལ་རྒྱས་དང་། ཆོས་འབྱུང་གདན་རབས། རིག་གཞུང་དབྱུང་ཚུལ། སྒྲུལ་
རྒྱུན་སྒྲུབ་དག ཡུལ་སྒྲུལ་རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐད་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་མཐོང་ཐོས་
མུང་རྟོགས་དེ་དང་དུས་སྡུ་ཆོགས་ཀྱི་གནད་དོན་གཙོ་བོ་དང་གཅིག་དུ་སྒྲིལ་ཞིང་།
འཆོ་བ་དང་བྱ་བའི་ལག་ལེན་ཀྱི་ཆར་གཞི་ཤིན་དུ་བརྟན་པོ་དང་ལྷན་པས། མགོ་
ལྷག་ས་གནས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ཡར་ཐོན་ཀྱི་གོ་རིམ་ལ་ཤེས་རྟོགས་དང་། ས་གནས་ཀྱི་
དཔལ་འབྱོར་སྡུ་ཆོགས་གོང་འཕེལ་དང་རིག་གནས་རྒྱུད་འཛིན་ལ་སྒྲུལ་འདེད་གཏོང་
བར་སྒྲོབ་སྒྱུར་དང་། ཟུར་དབྱེད། དབྱེ་ཞིབ། ཞིབ་འཇུག་བཅས་ཀྱི་རིན་ཐང་ངེས་
ཅན་ཞིག་ལྷན་ཡོད། དཔེ་རྒྱུན་ཀྱི་གོ་སྐབས་འདིར་ངས་སྒོ་མཐུན་ལོར་ལྷོ་ཡིས་དུས་
ཡུན་རིང་པོར་མགོ་ལྷག་གི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྡུ་ཆོགས་ལས་དོན་སྣ་ཆོགས་ཀྱི་ཆེད་་་་
དུ་འབད་བཅོན་སྟོང་མེད་དང་དགོ་མཆོན་ལྷན་པའི་མཛོད་རྗེས་བཞག་པར་བཀའ་་་
དྲིན་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། སྤང་ཆར་ཡང་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་འདིའི་སྒྲུགས་ལ་འབད་བཅོན་
སྒོས། གངས་ཁུང་མི་རིགས་ཀྱི་འགོ་བྱིད་ལས་བྱེད་པའི་གཟི་འོད་འབར་བའི་མི་ཆེའི་
ཞབས་རྗེས་དེ་ཟུ་མཐུད་ནས་ཚུམ་འབྲི་བྱེད་ཐུབ་པའི་རེ་བ་བཞག་ཡོད། དེ་ནི་སྤང་
གཞིའོ། །

序 言

中共果洛州委书记 林亚松

参加省人大十二届三次会议期间，闻《诺尔德文集》付梓，并与诺尔德同志就《文集》的内容、结构、价值取向等进行了深入探讨，自觉《文集》回顾果洛的过去，歌颂果洛的今天，展望果洛的未来，其出版发行意义不菲，故欣然提笔以序之。

果洛州地处青藏高原东部，自然风光美好，社会历史悠久，地域文化独特，是藏族人民世代繁衍生息的家园；是格萨尔的故乡；是果洛人民以自己的勤劳和智慧不断战胜各种困难，创造出具有鲜明地域特色和民族特色的物质文明和精神文明的地方；是果洛各族人民从黑暗走向光明，从封闭走向开放，从贫穷走向富裕，从落后走向文明的地方。没有共产党就没有果洛人民的美好生活，没有祖国的大家庭就没有果洛的繁荣和发展。

诺尔德同志出生于普通牧民家庭，作为红旗下成长起来的历史见证者，作为党和国家培养的社会科学国家级藏学研究者，享受国务院特殊津贴的国家级专家和全国人大代表，多年来从事果洛地方历史和藏传佛教在果洛的传播、发展及现状的研究，撰写出版了《果洛史要》等地方历史和宗教寺院志书；从事藏族英雄史诗格萨尔等藏学研

诺尔德同志以爱党、爱家乡和为民、求实、勤奋、创新的精神，坦诚、包容的人格力量，心系社会，情系发展。“老骥伏枥，志在千里。烈士暮年，壮心不已。”他潜心撰写了《诺尔德文集》。该书从地方历史、宗教寺志、学术论文、传统诗歌、民俗文化等角度，把自己的所见所悟所识与当今社会的主要问题融于一体，具有很强的生活、工作实践基础，对认识果洛地方发展进步过程，促进地区经济社会发展和文化传承具有一定的学习、参考和分析研究价值。成书之际，感谢诺尔德同志长期为果洛经济社会各项事业做出的不懈努力和积极贡献，并希望继续为之努力，续写少数民族领导干部闪亮的人生足迹。

是为序。

2014年1月27日

ཕྱི་མ་པ་པོའི་མཆེམས་སྒྱུར་མདོར་བསྡུས།

འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཀྱི་མུ་འཕྲལ་དུ་བ་འབྲིགས། །

འཇིག་རྟེན་མགོན་པོ་དགུའི་པའི་ཞལ་བཟང་འཛུམ། །

མཐུ་སྟོབས་བདག་པོ་བརྟན་དགའི་གསེད་ཏུ་སྒང་། །

རིགས་གསུམ་སེམས་དཔས་རྣམ་ཀུན་འབྲལ་མེད་སྤྱོད་ས། །

དེ་ཡང་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་ཆེད་མཁས་པ་དང་། བོད་

རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ། ཚུམ་པ་པོ། ལྷན་ངག་པ་བཅས་ཡིན་པའི་མཁས་དབང་

ཕྱིར་ལོར་ཕྱེ་མཆོག་ནི་བོད་རབ་རྒྱལ་གྱི་རྟ་(ཁྱི་ལོ1954)ལོར་མགོ་ལྟག་དགའ་བདེ་...

རྩོད་ཨ་རྒྱུད་ཡོད་མ་སང་གི་འབྲོག་ཁྱིམ་དགུས་མ་ཞིག་ཏུ་སྐྱེ་འབྱུང་ས། ཅ་བའི་རུས་

ཕྱོད་དང་། བྱེ་བྲག་གི་རུས་དགེ་མེ། བྱིམ་ཚང་གི་རྒྱུད་ལ་གྱུ་རིགས་སང་ཞེས་འབོད།

སྤྱི་ན་སྤྱི་མོའི་དུས་སྤྱི་དཔལ་སྤྱི་མོ་དགོན་གྱི་དགེ་བཤེས་སྤྱི་བྱལ་བྱལ་བ་སྤྱི་བྱུ་.....

མཆོད་སྒྲུ་ཤིང་དུ་རོས་འདྲིན་བྱས་ཤིང་ཆོས་སྒྲོར་ཞུགས། རྣལ་འབྱོར་དག་སྒྲོར་པལ་

འོད་གསལ་གྱིས་སྒྲིང་དུ་བསྐྱང་ཞིང་སྒྲིག་བསྐྱབས། དེ་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་གསར་

ཉིང་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་གི་མཁས་གྲུབ་བརྩ་ཕྱག་གསུམ་ལྟ་གི་ཞབས་ལ་གདུག་.....

ནས་མདོ་སྤྲུག་རིག་གནས་དང་བཅས་པའི་གཞུང་ལྷན་ཁག་ལ་ཐོས་བསམ་རྒྱ་ཆེར་.....
 མཛད། མཁས་པའི་བྱ་བ་འཆད་ཚོད་ཚོམ་གསུམ་གྱི་མཛད་པ་མང་དུ་བསྐྱེད་ན། ཆོས་
 སྤྲོད་རིག་གནས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་སྟོབས་སུ་རྒྱུགས། ཁོང་ཉིད་དུས་དབང་གིས་རྒྱལ་
 ཁབ་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་གང་དུ་ཡང་ཞུགས་མ་ཐོང་མོད་ཀྱང་། རྒྱ་ནག་
 གི་ཡི་གེ་དང་། གཞུང་ལྷན་གསར་རྒྱུ་དང་། དེང་རབས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་
 ཡང་སྒྲིན་དཔྱད་རབ་དུ་ཡངས། སྤྱི་ལོ་1975ལོར་བྱ་བར་ཞུགས། སྤྱི་ལོ་དགའ་བདེ་
 རྒྱུ་སྟོང་སྟོབས་ལུ་ཆོ་དང་། དགའ་བདེ་རྒྱུ་སྤྲོད་གཞུང་དང་དམངས་ཆེན་གྱི་
 གཞུང་ལས་ཁང་། མགོ་ལྷག་ཁུལ་མི་རིགས་དགེ་ཐོན་སློབ་གྲྭ་ མགོ་ལྷག་ཁུལ་ཚོམ་
 རིག་སྒྱུ་རྩལ་མཉམ་འབྲེལ་ལྷན་ཆོག་སྤྲོད། མགོ་ལྷག་ཁུལ་སྤྲོད་གྲྭ་ མགོ་ལྷག་ཁུལ་
 དམངས་ཆེན་བཅས་སུ་སྒྲིན་པ་དང་། ཆོས་གཉེར་བྱིད་སྟོན་པ། ལོ་རྒྱུ་བ། དུང་ཡིག་
 པ། དགེ་ཆུན། ཚོམ་པ་པོ། བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་པ། སྤྲོད་འཛིན་ལས་བྱེད་པ་
 བཅས་ཀྱི་ལས་འགན་བཞེས་ཐོང་། ད་ལྟ་མགོ་ལྷག་ཁུལ་དམངས་ཆེན་རྒྱུ་ལས་ལྷན་
 ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཀྱུ་རྩལ་རིན་གཞོན་པ་དང་། ཁུལ་གེ་སར་ཞིབ་འཇུག་ལྷན་གནས་ཀྱི་
 འགན་འཛིན་པ། མཆོ་སྤྲོད་ཞིང་ཆེན་གེ་སར་ཆེད་མཁས་ལྷན་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ཀྱུ་
 རིན་ལྷན་གཞོན་པ། རྒྱལ་ཡོངས་གེ་སར་བྱ་བའི་འགོ་བྱིད་ཆོན་ཆུང་གི་ཁོངས་མི།
 སྤྱི་ཆོག་ཆོན་རིག་གི་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་ཆེད་མཁས་པ་བཅས་ཀྱི་འགན་བཞེས་ཡོད།
 གཞན་ཡང་ཁོང་གིས་མཆོ་སྤྲོད་ཞིང་ཆེན་སྤྲོད་གྲྭ་སྟོབས་དཔྱད་བའི་རྒྱུ་ལས་.....

ཟུ་ཡོན་དང་། རྒྱལ་ཡོངས་སྲིད་གྲོས་སྤྲེལ་སྐབས་བརྒྱ་བའི་ཟུ་ཡོན། སྤྲེལ་སྐབས་བརྒྱ་གཅིག་
བའི་རྒྱལ་ཡོངས་དམངས་ཆེན་གྱི་འཐུས་མི་བཅས་ཀྱི་འགན་བཞེས་ཚུང་ལ། ད་
ལྟོར་ཁྲལ་སྲིད་གྲོས་དང་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གྲོས་ཀྱི་རྒྱན་ལས་ཟུ་ཡོན་དང་། སྤྲེལ་སྐབས་བརྒྱ་
གཉིས་པའི་རྒྱལ་ཡོངས་དམངས་ཆེན་གྱི་འཐུས་མིའི་འགན་བཞེས་ཡོད།

ཁོང་གི་ཕྱག་ཚཱ་གི་སྐར་ལ་བོད་རྒྱ་ཡིག་རིགས་གཉིས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བཅམས་.....
 པའི་བཅམས་ཆས་བོད་གྲངས་བཅུ་ཕྱག་ལས་བརྒྱལ་བ་ཞིག་ཡོད་ལ། སྐབས་འདིར་
 བོད་ཆེན་དང་ཁུལ་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཙ་འཇུགས་དང་དབུ་བྲིད་ཀྱི་ཕྱགས་འདུན་དང་།
 རྒྱ་ཆེན་སྟོག་པ་པོ་ནམས་ཀྱི་རེ་འདུན་སྐར་བའི་ཆེད་དུ་ཕྱག་ཚཱ་གི་མ་ཡིག་དག་ལས་
 བྱེད་ལྟག་ཙམ་ཞིག་སྟེ་ས་གནས་ལ་རྒྱས་ཀྱི་སྐར་དང་། དགོན་ཐེ་ཁག་གི་གདན་
 རབས་ཀྱི་སྐར། བོད་རིག་པའི་དབུད་ཚཱ་སྤྲ་ཆོགས་ཀྱི་སྐར། སྟོལ་རྒྱན་སྟན་དག་གི་
 སྐར། ཡུལ་སྟོལ་སྟན་ཚཱ་གི་སྐར་བཅས་བོད་ལཱ་འདི་གཅིས་བསྐྱས་སུ་བསྒྲིགས་ནས།
 དཔེ་སྟན་བྱས་པ་ཡིན་ལ། ད་དུང་དེ་དག་དུ་མ་བསྐྱས་པའི་ཕྱག་ཚཱ་སྐར་ལ། མདོ་
 རྟགས་རིག་གནས་དང་བཅས་པའི་བྱིན་གྲིས་མཆན་འབྲེལ་གི་སྐར་དང་། གོང་དུ་མ་
 འདུས་པའི་ལ་རྒྱས་དང་ནམ་ཐར་གི་སྐར། ཚཱ་ལུས་གསར་བའི་ཚུལ་དུ་བྱས་པའི་
 སྟན་ཚཱ་སྤྲ་ཆོགས་ཀྱི་སྐར། དེང་རབས་ཀྱི་སྐར་ཚཱ་དུ་མའི་སྐར། སྟན་བཤད་
 སྟགས་ཡུལ་ལྟགས་ཀྱི་སྟོལ་དང་བསྟན་པའི་འབྲེལ་ཚཱ་སྤྲ་ཆོགས་ཀྱི་སྐར། ཡིག་
 རིགས་གཞན་ནས་བསྐྱར་བའི་ཚཱ་ཡིག་དུ་མ་དང་རྒྱ་བོད་ཡིག་སྐར་ལ་མཁོ་བའི་.....

སྐད་གཉིས་ཤན་སྒྱར་གྱི་ཆོག་པུང་ཆོག་མཛོད་ཀྱི་སྐར། བོད་ལྷགས་གསེ་རིག་སྒྲན་གྱི་
 སྒྱར་ལྷེ་དང་ངོས་འཛིན་གྱི་བེན་ཐོའི་སྐར། རྒྱའི་སྐད་ཡིག་ལས་བཅམས་པའི་ཆབ་
 སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། དམངས་འཆོ་བཅས་ཀྱི་རྟོག་ཞིབ་སྒྲན་ལྷའི་
 ཚཱ་ཡིག་དང་། གྲོས་གཞིའི་ཡིག་ཆ་སོགས་ཀྱི་སྐར་བཅས་མང་དུ་ཡོད། སྐད་མའི་
 ཆར་ཡང་ཕྱག་ཚཱ་ཡོངས་རྫོགས་རིམ་བཞིན་པར་སྒྲན་བྱབ་པའི་སྒྲན་འདུན་དང་.....
 བཅས། སྐར་སྒྲས་པ།

གངས་རིའི་ལྷོངས་ན་མཁས་པའི་གྲགས་སྒྲན་འབར། །

ཆོས་སྲིད་མཛོད་པ་རྒྱ་མཚོའི་མཐའ་རུ་སོན། །

སྐབས་དབང་ཕྱག་གང་གི་ཞབས་བརྟན་ཅིང་། །

འཕྲིན་ལས་བྱེ་བས་འཛིག་རྟེན་མཛོས་གྱུར་ཅིག །

ཅས་བྱ་བ་འདི་ཡང་དམ་པ་གང་གིས་ཡུན་རིང་བཅེ་བས་བསྐྱུངས་པའི་སྒྲོམས་...
 ལས་པ་སྐྱུང་གཏེར་མིང་འཛིན་གྱུ་རུ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་གྱུས་པས་སྐྱར་བ་སྐབ་ངོ་ཡུལ། །

དཀར་ཆག

- གྲིང་གཞི།.....(1)
- ཙམ་པ་པོའི་མཆམས་སྒྲུབ་མདོར་བསྐྱུས།(1)
- དག་ལྟའི་རྒྱལ་པོའི་རྟོགས་བརྗོད་ལྟ་གྲིང་གཞི་ཙམ་དག་སྒྲུབ།.....(1)
- དབང་སྒྲུགས་ས་ཡི་ཐིག་ལེར་ཙམ་ཅིང་རྩལ་བའི་གཏམ་མཆོ་བྱང་དྲི་བའི་སྒྲིག་
མའི་སྒྲུབ་སྒྲུ།.....(109)
- རྒྱལ་སྒྲུགས་ལྟ་ལྟར་ཉི་མའི་གྲོང་ཁྱིམ་དུ་བསྒྲུབ་པའི་གཏམ་པི་མང་དཀར་པོའི་
རང་སྒྲུ།(157)
- ལེགས་བརྗོད་ཉེས་སྒྲུབ།.....(183)
- ཁྱུ་འཕྱིན་དབྱར་གྱི་རྩ་གསང་།.....(197)
- རབ་རྒྱུན་ཐོག་མའི་ལ་གསར་གྱི་ལེགས་སྒྲུབ།.....(202)
- ཏང་གི་ཆོས་དད་རང་མོས་གྱི་སྲིད་རྒྱུས་ལ་ཆེད་དུ་བསྐྱུགས་པ་རིན་ཆེན་བདུན་
གྱི་ཆོམ་བུ།(206)
- མཚུངས་པ་གསལ་བྱེད་གྱི་ཆོམས་དང་པོ།.....(209)